

Τρίτο κεφάλαιο
Τὸ καθ' ἑαυτὸν

[174] Στὸ καθ' ἑαυτὸν¹ τὸ ποιοτικὸ εἶναι ἔχει ὀλοκληρωθεῖ, τὸ καθ' ἑαυτὸν εἶναι τὸ ἄπειρο εἶναι. Τὸ εἶναι τῆς ἀφετηρίας εἶναι ἀπροσδιόριστο. Τὸ ὄν εἶναι τὸ ἀνηρημένο εἶναι, ἀλλὰ μόνον τὸ ἄμεσα ἀνηρημένο εἶναι· περιέχει ἔτσι ἀρχικὰ μόνον τὴν πρώτη ἄρνηση, πού ἡ ἴδια εἶναι ἄμεση· ναὶ μὲν τὸ εἶναι διατηρεῖται ἐπίσης, ὅποτε ἡ πρώτη ἄρνηση καὶ τὸ εἶναι ἐνώνονται στὸ ὄν ὡς ἀπλή ἐνότητα, ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι αὐτὰ τοῦτα ἀκόμη ἀνόμοια τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο, καὶ ἡ ἐνότητά τους δὲν ἔχει ἀκόμη τεθεῖ. Τὸ ὄν εἶναι γι' αὐτὸ τὸν λόγο ἢ σφαῖρα τοῦ διαφορισμοῦ, τοῦ δυϊσμοῦ, τὸ πεδίο τῆς περατότητας. Ὁ καθορισμὸς εἶναι καθορισμὸς ὡς τέτοιος, εἶναι ὅτι κάτι ὀρίζεται ἐν σχέσει πρὸς, ὄχι ἀπόλυτα. Ὅταν ὑπάρχει κάτι καθ' ἑαυτὸν, ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ καθορισμοῦ, ἦτοι τῆς ἄρνησης, τίθεται καὶ ἐξομοιώνεται· ἡ ποιότητα, ἡ ἐτερότητα, τὸ ὄριο, ὅπως ἡ πραγματικότητα, τὸ αὐτὸ τοῦτο, τὸ δέον, κ.λπ., εἶναι οἱ ἀνολοκληρώτες ἐνσωματώσεις τῆς ἄρνησης στὸ εἶναι, καθὼς σ' αὐτὲς ὑπόκειται ὁ διαφορισμὸς τῶν δύο τους. Ἐφ' ὅσον ὅμως στὴν περατότητα ἢ ἄρνηση ἔχει μεταβεῖ στὴν ἀπειρία, στὴν τεθειμένη ἄρνηση τῆς ἄρνησης, ἢ ἄρνηση εἶναι ἀπλή αὐτοσχασία, ἄρα στὸν ἑαυτὸ της ἢ ἐξομοίωση μὲ τὸ εἶναι —κάτι ἀπόλυτα ὀρισμένο.

Τὸ καθ' ἑαυτὸν εἶναι, *πρῶτον*, ἄμεσα καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον, ἔν. *Δεύτερον*, τὸ ἐν μεταβαίνει στὴν *πολλότητα τῶν ἐν* —*ἀπόθηση*· ἡ ὅποια ἐτερότητα τοῦ ἐνὸς αἶρεται στὴν ἰδεατότητα τῆς ἴδιας² —*ἔλξη*.

Τρίτον, ὁ ἀλληλοορισμὸς τῆς ἀπόθησης καὶ τῆς ἔλξης, σύμφωνα μὲ τὸν ὅποιο οἱ δύο βυθίζονται στὴν ἰσορροπία —καὶ [μαζί του] ἢ ποιότητα, [ἢ ὅποια, ἔτσι] ἰδωμένη ὡς κάτι καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον, ἐξωθήθηκε στὰ ἄκρα—, μεταβαίνει στὴν *ποσότητα*.

A. ΤΟ ΚΑΘ' ΕΑΥΤΟΝ ΩΣ ΤΕΤΟΙΟ

Ἡ γενικὴ ἔννοια τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἔχει προκύψει. Θα ἐνδιέφερε μόνον νὰ δειχθεῖ ὅτι σὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια [175] ἀντιστοιχεῖ ἡ παράσταση πού συνδέουμε μὲ τὴν ἔκφραση *καθ' ἑαυτὸν*, προκειμένου νὰ δικαιούμαστε νὰ τὴν χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὴν ἐν λόγῳ ἔννοια. Καὶ ἔτσι ὄντως φαίνεται· λέμε ὅτι κάτι ὑπάρχει «καθ' ἑαυτὸν» στὸν βαθμὸ πού αἶρει τὴν ἐτερότητα, τὴν σχέση καὶ κοινότητά του μὲ κάτι ἄλλο, τὴν ἔχει ἀποπέμψει, ἔχει κάμει ἀφαίρεση ἀπὸ αὐτήν. Τὸ ἕτερο ὑπάρχει μέσα του μόνον ὡς κάτι ἀνηρημένο, ὡς *δική του στιγμή*· τὸ νὰ ὑπάρχει κάτι καθ' ἑαυτὸν συνίσταται στὸ νὰ ἔχει ὑπερβεῖ τὸ πέρασ, τὴν ἐτερότητά του, μὲ τέτοιον τρόπο ὥστε, ἐνῶ εἶναι τούτη ἢ ἄρνηση, εἶναι ἢ ἄπειρη *ἐπιστροφή* εἰς ἑαυτὸν. — Ἡ συνείδηση περιέχει ἤδη ὡς τέτοια στὸν ἑαυτὸ της τὸν προσδιορισμὸ τοῦ καθ' ἑαυτὸν, ἐφ' ὅσον ἔχει τὴν παράσταση ἐνὸς ἀντικειμένου πού αἰσθάνεται, ἐποπτεύει, κ.λπ., τουτέστιν ἔχει μέσα της τὸ περιεχόμενό του, τὸ ὅποιο κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὑπάρχει ὡς *ἰδεατό*· ἀκόμη καὶ ὅταν ἐποπτεύει, γενικὰ ἐν

1. Ὁ ὅρος Fürsichsein δηλώνει τὸ γεγονὸς ὅτι κάτι ὑπάρχει σὲ σχέση μὲ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ὄχι κατ' ἀνάγκην ὅτι ὑφίσταται πρὸς ὄφελος τοῦ ἑαυτοῦ του. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού ἐπιλέγεται ἐδῶ ἢ ἀπόδοση «καθ' αὐτὸ» ἢ «καθ' ἑαυτὸν» ἢ «κατὰ τὸν ἑαυτὸ του» —ἢ «ὑπάρχον καθ' αὐτό», κ.λπ., ἢ «τὸ ὅτι/νὰ ὑπάρχει κάτι καθ' αὐτό», κ.λπ.— ἀντὶ τῆς τρέχουσας ἀπόδοσης «δι' ἑαυτὸν» ἢ «γιὰ τὸν ἑαυτὸ του». Αὐτὴ ἡ ἀντιστοιχία συμφωνεῖ ἐπίσης μὲ τὴν προέλευση τοῦ ὅρου, πού εἶναι μιὰ ἐν πολλοῖς φιλοσοφικῆ προέλευση: Ὅπως τὸ γερμανικὸ an sich προέρχεται ἀπὸ τὸ λατινικὸ in se πού μὲ τὴν σειρά του προῆλθε ἀπὸ τὸ ἀρχαιοελληνικὸ «αὐτό», ἔτσι καὶ τὸ für sich, πού ἔρχεται ἀπὸ τὸ λατινικὸ per se, ἀποτυπώνει τὸν ἀρχαιοελληνικὸ «καθ' αὐτό».

2. Ἄλλη ἀνάγνωση: «τοῦ ἴδιου».

ὄσφ ἐμπλέκεται μὲ τὸ ἀρνητικό της, μὲ τὸ ἕτερο, ἢ συνείδηση εἶναι *κοντὰ στὸν ἑαυτό της*. Τὸ νὰ ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἢ πολεμική, ἀρνητική συμπεριφορὰ ἔναντι τοῦ ἑτέρου πού σὲ περιορίζει, καὶ τὸ νὰ εἶσαι ἀνακλασμένος στὸν ἑαυτό σου μὲς ἀπὸ τὴν ἄρνησή σου αὐτῆ, παρ' ὅλο πὸν διατηρεῖται ἀκόμη, *δίπλα* σὲ αὐτὴ τὴν ἐπιστροφή τῆς συνείδησης στὸν ἑαυτό της, *δίπλα* στὴν ἰδεατότητα τοῦ ἀντικειμένου, *ἐπίσης* ἢ *πραγματικότητα* τοῦ ἀντικειμένου, ἐφ' ὅσον ἔχουμε ἐπίγνωση αὐτοῦ *συνάμα* ὡς ἐνὸς ἐξωτερικοῦ ὄντος. Ἡ συνείδηση ὑπάρχει *ἔτσι* ὡς *φαινόμενη*, δηλαδή εἶναι ὁ δυῖσμός τοῦ νὰ ἔχει, ἀφ' ἐνός, ἐπίγνωση κάτι ἄλλου ἀπὸ τὴν ἴδια καί, ἀφ' ἑτέρου, νὰ ὑπάρχει καθ' ἑαυτήν, νὰ ἔχει τὸ ἄλλο ἰδεατὰ μέσα της, τοῦ νὰ μὴν ὑπάρχει μόνο κοντὰ σὲ ἓνα τέτοιο ἕτερο, ἀλλά, ἐνῶ εἶναι κοντὰ σὲ αὐτό, νὰ εἶναι καὶ κοντὰ στὸν ἑαυτό της. Ἡ *αὐτοσυνειδησία*, ἀντιθέτως, εἶναι τὸ *καθ' ἑαυτὸν* ὡς *ἐπιτελεσμένο* καὶ *τεθειμένο*· ἢ ὡς ἄνω πλευρὰ τῆς σχέσης πρὸς κάτι ἄλλο, πρὸς ἓνα ἐξωτερικὸ ἀντικείμενο, ἔχει ἀπομακρυνθεῖ. Ἡ αὐτοσυνειδησία εἶναι ἔτσι τὸ προσεχὲς παράδειγμα τῆς παρουσίας τῆς ἀπειρίας —μῆς βέβαια πάντοτε ἀφηρημένης ἀπειρίας, πὸν ἐν τούτοις ὀρίζεται συνάμα μὲ ἀσύγκριτα πῶς συγκεκριμένο τρόπο ἀπὸ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐν γένει, τοῦ ὁποῖου ἢ ἀπειρία ἔχει ἀκόμη ἐντελῶς καὶ μόνο ποιοτικὸ καθορισμό.

α. Ὅν καὶ καθ' ἑαυτὸν

[176] Τὸ καθ' ἑαυτὸν, ὅπως ὑπενθυμίσαμε ἤδη, εἶναι ἢ βυθισμένη στὸ ἀπλὸ εἶναι ἀπειρία· εἶναι ὄν, ἐφ' ὅσον, μέσα στὴν ἐφ' ἐξῆς τεθειμένη μορφή τῆς *ἀμεσότητας* τοῦ εἶναι, ἢ ἀρνητικὴ φύση τῆς ἀπειρίας, πὸν εἶναι ἄρνηση τῆς ἄρνησης, ὑπάρχει μόνον ὡς ἐν γένει ἄρνηση, ὡς ἀπλὸς ποιοτικὸς καθορισμός. Τὸ εἶναι ὑπὸ τέτοιο καθορισμό, ὑπὸ τὸν ὁποῖο εἶναι ὄν, διακρίνεται ὅμως ἐπίσης εὐθύς ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ καθ' ἑαυτὸν, τὸ ὁποῖο εἶναι μόνο καθ' ἑαυτὸν ἐφ' ὅσον ὁ καθορισμός του εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄπειρος· ἐν τούτοις, τὸ ὄν εἶναι συνάμα στιγμή τοῦ ἴδιου τοῦ καθ' ἑαυτὸν· γιατί τὸ καθ' ἑαυτὸν περιέχει ὅπωςδήποτε καὶ τὸ ὑφιστάμενο τὴν ἄρνηση εἶναι. Ἔτσι ὁ καθορισμός, πὸν ἐπὶ τοῦ ὄντος ὡς τέτοιου εἶναι κάτι ἄλλο καὶ *κατ' ἄλλο*, μέσα στὴν ἄπειρη ἐνότητα τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἔχει στραφεῖ πρὸς τὸν ἑαυτό του, ὅποτε μέσα στὸ καθ' ἑαυτὸν ἢ στιγμή τοῦ ὄντος παρίσταται ὡς *κατὰ ἓνα*.

β. Κατὰ ἓνα

Αὐτὴ ἢ στιγμή ἐκφράζει τὸ πῶς ὑπάρχει τὸ πεπερασμένο ὡς πρὸς τὴν ἐνότητά του μὲ τὸ ἄπειρο, δηλαδή τὸ πῶς ὑπάρχει ὡς ἰδεατό. Ὅταν κάτι ὑπάρχει κατὰ, γιὰ ἢ πρὸς τὸν ἑαυτό του, δὲν ἔχει τὴν ἄρνηση *ἐπάνω* του ὡς ἓναν καθορισμὸ ἢ ἓνα ὄριο, ἄρα οὔτε τὴν ἔχει ὡς σχέση πρὸς ἓνα ἄλλο ἀπὸ τὸ ἴδιο ὄν. Καὶ πάλι, μ' ὅλο πὸν αὐτὴ ἢ στιγμή χαρακτηρίζεται ὡς *κατὰ*, γιὰ ἢ πρὸς ἓνα, δὲν εἶναι ἀκόμη τίποτε παρὸν κατὰ τὸ ὁποῖο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἢ πρὸς τὸ ὁποῖο νὰ ὑπάρχει ἢ στιγμή αὐτῆ —δὲν εἶναι παρὸν τὸ ἓνα, τοῦ ὁποῖου θὰ ἦταν στιγμή. Ὅταν κάτι ὑπάρχει κατὰ, γιὰ ἢ πρὸς τὸν ἑαυτό του, ὄντως δὲν ἔχει ἀκόμη διευκρινιστεῖ κάτι τέτοιο· αὐτὸ κατὰ τὸ ὁποῖο ὑπάρχει *τάχα* ἓνα κάτι (ἐνῶ ἐδῶ δὲν ὑπάρχει κανένα κάτι), αὐτὸ πὸν ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἦταν ἢ ἄλλη πλευρὰ ἐν γένει, εἶναι ὁμοίως στιγμή, εἶναι κι αὐτὸ μόνο κατὰ ἓνα, ὄχι ἀκόμη ἓνα. — Συνεπῶς ἔχουμε ἀκόμα μιὰ μὴ διαφοροποίηση δύο πλευρῶν πὸν τυχὸν ὑπάρχουν ἀσαφῶς στὸ κατὰ ἓνα· μόνον ἓνα πρὸς ἕτερον ἢ κατ' ἄλλο εἶναι παρὸν, καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχει μόνον ἓνα, αὐτὸ ὑπάρχει ἐπίσης μόνον κατὰ ἓνα· ὑπάρχει μόνον ἢ μία ἰδεατότητα καὶ τοῦ ὡς πρὸς τί ἢ σὲ ποῖο πλαίσιο ἓνας προσδιορισμὸς λογίζεται ὡς στιγμή [177] καὶ τοῦ τί

λογίζεται εκεί μέσα ως στιγμή.³ Τὸ *κατὰ ἓνα* καὶ τὸ *καθ' ἑαυτὸν* δὲν συγκροτοῦν ἔτσι ἀληθινούς καθορισμούς τὸ ἓνα σὲ ἀντιδιαστολή μὲ τὸ ἄλλο. Ἔστω πρὸς στιγμήν ὅτι διαφέρουν καὶ ὅτι γίνεται ἐδῶ λόγος γιὰ *κάτι πού ὑπάρχει καθ' ἑαυτόν*: Τότε αὐτὸ πού ὑπάρχει καθ' ἑαυτόν, στὸ ὁποῖο ἡ ὑπαρξη ἄλλου ἔχει ἀρθεῖ, εἶναι, τὸ ἴδιο, αὐτὸ τὸ ὁποῖο σχετίζεται μὲ τὸν ἑαυτό του ὡς μὲ τὸ ἀρθὲν ἄλλο, αὐτὸ πού ἄρα ὑπάρχει *κατὰ ἓνα*: μέσα στὸ ἄλλο του σχετίζεται μόνο μὲ τὸν ἑαυτό του. Τὸ ἰδεατὸ ὑπάρχει κατ' ἀνάγκην *κατὰ ἓνα*, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κατ' ἄλλο: τὸ ἓνα, κατὰ τὸ ὁποῖο ὑπάρχει, εἶναι μόνον τὸ ἰδεατὸ τὸ ἴδιο. — Τὸ ἐγὼ λοιπόν, ὁ νοῦς ἐν γένει ἢ ὁ Θεὸς εἶναι ἰδεατὰ ἐπειδὴ εἶναι ἄπειρα: ἀλλὰ καθὼς ὑπάρχουν καθ' ἑαυτὰ δὲν εἶναι ἰδεατῶς διακριτὰ ἀπὸ ὅ,τι ὑπάρχει κατὰ ἓνα. Γιατὶ ἂν ἦσαν διακριτὰ ἀπὸ αὐτό, θὰ ἦσαν μόνον ἄμεσα, ἢ ἀκριβέστερα ὄν καὶ πρὸς ἕτερον, γιατί αὐτὸ πού θὰ ὑπῆρχε κατ' αὐτὰ δὲν θὰ ἦσαν αὐτὰ τὰ ἴδια ἀλλὰ *κάτι ἄλλο*, μιᾶς καὶ ἡ στιγμή ὅτι ὑπάρχουν κατὰ ἓνα ὑποτίθεται ὅτι δὲν τοὺς ἀνήκει. Συνεπῶς ὁ Θεὸς ὑπάρχει *καθ' ἑαυτόν*, ἐφ' ὅσον εἶναι ὅ,τι ὑπάρχει *κατὰ*, γιὰ ἢ πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἄρα ὅτι *κάτι ὑπάρχει ὡς πρὸς τὸν ἑαυτό του* καὶ ὡς πρὸς ἓνα δὲν εἶναι διαφορετικὲς σημασίες τῆς ἰδεατότητας, ἀλλὰ οὐσιώδεις ἀχώριστες στιγμές της.

Παρατήρηση

Ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀλλόκοτη ἔκφραση τῆς γλώσσας μας γιὰ τὸ περὶ τῆς ποιότητας ἐρώτημα *Was für ein Ding etwas sei* —[πράγματι, τὰ γερμανικὰ δὲν ἐρωτοῦν «τί λογῆς πρᾶγμα εἶναι *κάτι*» ἀλλὰ «*τί* εἶναι *κάτι* γιὰ πρᾶγμα»]—, ἀναδεικνύει πῶς ἡ στιγμή πού ἐξετάζουμε ἀνακλᾶται στὸν ἑαυτό της. Ἡ ἔκφραση εἶναι ἰδεοκρατικῶν καταβολῶν, μιᾶς καὶ δὲν ἐρωτᾷ τί εἶναι ἄραγε τὸ τάδε πρᾶγμα *A* γιὰ ἓνα ἄλλο πρᾶγμα *B*, τί εἶναι ἄραγε ὁ τάδε ἄνθρωπος γιὰ ἓνα ἄλλον ἄνθρωπο —ἀλλὰ τί εἶναι *αὐτὸ* γιὰ πρᾶγμα, τί εἶναι *αὐτὸς* γιὰ ἄνθρωπο, ἔτσι ὥστε αὐτὸ τὸ εἶναι γιὰ —τὸ τί εἶναι *κάτι κατὰ ἓνα*— ἔχει συνάμα ἐπανέλθει⁴ μέσα στὸ τάδε πρᾶγμα, στὸν τάδε ἄνθρωπο τὸν ἴδιο, ὥστε τὸ *τί ὑπάρχει* καὶ τὸ *γιὰ τί ὑπάρχει* εἶναι ἓνα καὶ [178] τὸ αὐτὸ —μια ταυτότητα ὡς τὴν ὁποία πρέπει νὰ θεωροῦμε καὶ τὴν ἰδεατότητα.

Ἡ ἰδεατότητα ἀποδίδεται ἀρχικὰ στοὺς ἀνηρημένους προσδιορισμούς, καθὼς εἶναι διακριτοὶ ἀπὸ αὐτό, *στὸ πλαίσιο* τοῦ ὁποίου εἶναι ἀνηρημένοι, καὶ τὸ ὁποῖο μπορεῖ ἀντιθέτως νὰ ἐκληφθεῖ ὡς τὸ πραγματικόν. Ἔτσι ὁμως τὸ ἰδεατὸ εἶναι *πάλι* μία ἀπὸ τὶς στιγμές καὶ τὸ πραγματικὸ ἢ ἄλλη: ἀλλὰ ἡ ἰδεατότητα συνίσταται στὸ νὰ ὑπάρχουν οἱ δύο προσδιορισμοὶ ὁμοίως μόνον *πρὸς ἓνα* καὶ νὰ ἰσχύουν μόνο γιὰ ἓνα, νὰ εἶναι *μία* ἰδεατότητα, ἢ ὁποία εἶναι συνεπῶς ἀδιακρίτως πραγματικότητα. Ἡ αὐτοσυνειδησία, ὁ νοῦς, ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἰδεατὸ μὲ αὐτὸ τὸ νόημα, ὅτι εἶναι ἄπειρη σχέση ἀμιγῶς πρὸς ἑαυτόν — τὸ ἐγὼ ὑπάρχει κατὰ τὸ ἐγὼ, τὰ δύο εἶναι τὸ ἴδιο, τὸ ἐγὼ κατονομάζεται δύο φορές, ἀλλὰ ἔτσι ἀπὸ τὰ δύο ὑπάρχει τὸ καθένα μόνο καθ' ἓνα, κατὰ ἓνα, ἰδεατὰ: ὁ νοῦς ὑπάρχει μόνο κατὰ τὸν νοῦ, ὁ Θεὸς μόνο κατὰ τὸν Θεό, καὶ μόνον αὐτὴ ἢ ἐνότητα εἶναι ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ὡς νοῦς. — Ἡ αὐτοσυνειδησία ὁμως, ὄντας συνειδηση, χωρεῖ στὴν διαφορὰ *τῆς ἴδιας* καὶ *κάτι ἄλλου* —ἤτοι στὴν διαφορὰ τῆς ἰδεατότητάς της, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἔχει παραστάσεις, καὶ τῆς πραγματικότητάς της, ἐφ' ὅσον

3. Τὸ καθ' ἑαυτόν χαρακτηρίζει ὡς ἰδεατὲς τόσο τὶς μὴ αὐτοτελεῖς ὀψεις τὸν πραγμάτων (στιγμές, πρὸς ἕτερον) ὅσο καὶ τὸ αὐτοτελὲς σύνολο τῶν ὄψεων αὐτῶν (τὸ ὅλον, πρὸς ἑαυτόν, αὐτὸ σὲ σχέση μὲ τὸ ὁποῖο οἱ στιγμές ὑπάρχουν) στὸ μέτρο πού δὲν ἐπιτρέπει νὰ σκεφτοῦμε αὐτὴ τὴν αὐτοτέλεια (τὸ ἐν, τὸ ἀληθινὸ καθ' ἑαυτόν, τὸ «ἄπειρο εἶναι»). Ἰδεατὸ εἶναι ὁμως τὸ πρὸς ἕτερον καὶ πραγματικὸ τὸ πρὸς ἑαυτόν, πρᾶγμα πού ἐκφράζεται ἐδῶ μὲ πῶς ἀκριβῆ τρόπο λέγοντας ὅτι τὸ πρὸς ἑαυτόν πρέπει νὰ ὀριστεῖ ὡς «ἐν» καὶ τὸ πρὸς ἕτερον ὡς «πρὸς ἓν».

4. A: «ἐπαναφερθεῖ».

ή παράστασή της έχει ένα όρισμένο περιεχόμενο, τοῦ ὁποῖου συνεχίζουμε ἀπὸ μιὰ πλευρὰ νὰ ἔχουμε ἐπίγνωση ὡς τοῦ ἀνηρημένου ἀρνητικοῦ, ὡς ὄντος. Ὡστόσο, τὸ νὰ ἀποκαλοῦμε τὴν σκέψη, τὸν νοῦ, τὸν Θεὸ *μόνο* κάτι ἰδεατὸ προϋποθέτει τὴν σκοπιὰ κατὰ τὴν ὁποία τὸ περατὸ ὄν ἰσχύει ὡς τὸ πραγματικὸ, ἐνῶ τὸ ἰδεατὸ, δηλαδὴ τὸ κατὰ ἓνα, ἔχει ἓνα μονομερὲς καὶ μόνο νόημα.

Σὲ μιὰ προηγούμενη παρατήρηση ὑπέδειξα τὴν ἀρχὴ τῆς ἰδεοκρατίας καὶ εἶπα ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ μιὰ φιλοσοφία, ἐκεῖνο ποῦ ἐνδιαφέρει εἶναι νὰ ἐξακριβωθεῖ ἔπειτα κατὰ πόσον ἡ ἀρχὴ ἔχει διεκπεραιωθεῖ. Γιὰ τὸ εἶδος αὐτῆς τῆς διεκπεραίωσης μπορεῖ νὰ γίνει μιὰ περαιτέρω παρατήρηση σχετικὰ μὲ τὴν κατηγορία στὴν ὁποία στεκόμαστε. Ἡ διεκπεραίωση αὐτὴ ἐξαρτᾶται πρῶτα ἀπὸ τὸ ἂν τὸ πεπερασμένο ὄν δὲν συνεχίζει νὰ ὑφίσταται δίπλα στὸ καθ' ἑαυτὸν, πέραν τούτου ἀπὸ τὸ ἂν μέσα στὸ ἄπειρο εἶναι ἤδη τεθειμένη ἡ ἴδια ἡ στιγμή *κατὰ ἓνα*, μιὰ ἀναφορὰ τοῦ ἰδεατοῦ στὸν ἑαυτὸ του ὡς ἰδεατοῦ. Ἔτσι τὸ ἐλεατικὸ εἶναι ἢ ἡ σπινοζικὴ ὑφιστάμενη οὐσία εἶναι μόνον ἢ ἀφηρημένη ἄρνηση παντὸς [179] καθορισμοῦ, χωρὶς ἢ ἰδεατότητα νὰ εἶναι τεθειμένη μέσα σὲ αὐτὴ τὴν ἄρνηση τὴν ἴδια — στὸν *Σπινόζα*, ὅπως θὰ μνημονευτεῖ πιὸ κάτω, ἢ ἀπειρία εἶναι μόνον ἢ ἀπόλυτη *κατάφαση* ἐνὸς πράγματος, ἄρα μόνον ἢ ἀκίνητη ἐνότητα· ἢ ὑφιστάμενη οὐσία δὲν φθάνει λοιπὸν κἂν στὸν προσδιορισμὸ τοῦ καθ' ἑαυτὸν, πολὺ λιγότερο δὲ σὲ αὐτὸν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ νοῦ. Ἡ ἰδεοκρατία τοῦ εὐγενοῦς Μαλεμπράνς εἶναι πιὸ ρητὴ μέσα τῆς· περιέχει τὶς ἐξῆς βασικὲς σκέψεις: Ἀφοῦ ὁ Θεὸς περικλείει ὅλες τὶς αἰώνιες ἀλήθειες, τὶς ἰδέες καὶ τὶς τελειότητες ὅλων τῶν πραγμάτων, ἔτσι ποῦ εἶναι μόνον *δικές* του, τὶς βλέπουμε μόνον μέσα του· ὁ Θεὸς ἀφυπνίζει μέσα μας τὶς αἰσθήσεις μας τῶν ἀντικειμένων μέσῳ μιᾶς ἐνέργειας ποῦ δὲν ἔχει τίποτε τὸ αἰσθητὸ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φανταζόμαστε ὅτι ἀπὸ τὸ ἀντικείμενο κατακτοῦμε ὄχι μόνον τὴν ἰδέα, ποῦ παριστᾷ τὴν οὐσία του, ἀλλὰ καὶ τὴν αἴσθηση τοῦ ὄντος του (Malebranche, *De la recherche de la vérité. Éclaircissements sur la nature des idées* κ.λπ., [Παρίσι 1674]).* Ὅπως οἱ αἰώνιες ἀλήθειες καὶ ἰδέες (οὐσιότητες) τῶν πραγμάτων ὑπάρχουν —μὲς στὸν Θεὸ— ἰδεατά, τὸ ἴδιο λοιπὸν ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ ὄν τους, δὲν εἶναι ἐνεργὰ πραγματικὸ ὄν· καίτοι ὡς ἀντικείμενά μας [αὐτὰ] ὑπάρχουν μόνον *κατὰ ἓνα*. Αὐτὴ ἡ στιγμή τῆς ρητῆς καὶ συγκεκριμένης ἰδεοκρατίας ποῦ λείπει ἀπὸ τὸν σπινοζισμό εἶναι παρούσα ἐδῶ ἐφ' ὅσον ἢ ἀπόλυτη ἰδεατότητα ὀρίζεται ὡς ἐπίστασθαι. Ὅση κι ἂν εἶναι ἢ καθαρὸτητα καὶ τὸ βάθος αὐτῆς τῆς ἰδεοκρατίας, οἱ ἐν λόγῳ ἀναφορὲς περιέχουν, ἀφ' ἑνός, ἀκόμη πολλὰ ἀπροσδιόριστα γιὰ τὴν σκέψη, ἀφ' ἑτέρου, τὸ περιεχόμενό τους εἶναι εὐθύς ἐντελῶς συγκεκριμένο (εἰσέρχονται εὐθύς οἱ ἀμαρτίες καὶ ἢ λύτρωση, κ.τ.τ.)· ὁ λογικὸς προσδιορισμὸς τῆς ἀπειρίας, ποῦ θᾶπρεπε νὰ εἶναι τὸ θεμέλιό της, δὲν ἀναπτύσσεται καθ' ἑαυτὸν, ὁπότε ἐτούτῃ ἢ ὑψηλῇ καὶ ἐκπληρωμένη ἰδεοκρατία εἶναι μὲν προῖον ἐνὸς καθαροῦ θεωρητικοῦ νοῦ, ἀλλὰ ὄχι ἀκόμη μιᾶς καθαρῆς θεωρητικῆς σκέψης, τῆς μόνης ποῦ θεμελιώνει ἀληθινά.

Ἡ ἰδεοκρατία τοῦ *Λάμπνιτς* ἐνέχεται πιὸ πολὺ στὸ ὄριο τῆς ἀφηρημένης ἐννοίας. — Τὸ κατὰ *Λάμπνιτς παριστᾶν ὄν* (Wesen), ἢ *μονάδα*, εἶναι κάτι οὐσιωδῶς ἰδεατὸ. Τὸ παριστᾶν εἶναι ἓνα καθ' ἑαυτὸν ὅπου οἱ καθορισμοὶ δὲν εἶναι ὄρια, ἄρα κάποιον ὄν, ἀλλὰ μόνον στιγμὲς. [180] Τὸ παριστᾶν εἶναι βέβαια ἐξ ἴσου ἓνας πιὸ συγκεκριμένος προσδιορισμὸς, ἀλλὰ ἐδῶ δὲν ἔχει ἄλλη σημασία πέραν τῆς ἰδεατότητας· γιὰτὶ ἀκόμη καὶ τὸ μὴ ἔχον συνειδηση ἐν γένει εἶναι στὸν *Λάμπνιτς* κάτι ποῦ ἔχει παραστάσεις, ποῦ ἀντιλαμβάνεται. Σὲ αὐτὸ τὸ σύστημα ἢ ἑτερότητα ἔχει λοιπὸν ἀναιρεθεῖ· ὁ νοῦς καὶ τὸ σῶμα, δηλαδὴ οἱ μονάδες ἐν γένει δὲν εἶναι ἄλλες ἢ μία κατὰ τὴν ἄλλη, δὲν ὀριοθετοῦνται, δὲν ἔχουν καμμία ἐπίδραση ἢ μία στὴν ἄλλη· ἐκπίπτουν γενικὰ ὅλες οἱ ἀναφορὲς στὶς ὁποῖες ὑπόκειται ὡς θεμέλιο ἓνα ὄν (Dasein). Ἡ πολλαπλότητα εἶναι μόνον ἰδεατὴ καὶ ἐσωτερικὴ, ἢ μονάδα δὲν παύει παρὰ ταῦτα νὰ σχετίζεται μόνον μὲ τὸν ἑαυτὸ της, οἱ ἀλλαγὲς ἀναπτύσσονται ἐντὸς τῆς ἴδιας καὶ δὲν ἀποτελοῦν σχέσεις αὐτῆς μὲ ἄλλες. Ὅ,τι σύμφωνα μὲ τὸν πραγματικὸ προσδιορισμὸ ἐκλαμβάνεται ὡς

ὄντικη σχέση τῶν μονάδων μεταξύ τους εἶναι ἓνα ἀνεξάρτητο, μόνο *ταυτόχρονο* γίνεσθαι, κλεισμένο στο καθ' ἑαυτὸν τῆς καθεμιάς. — Τὸ ὅτι ὑπάρχουν *πολλές μονάδες*, ἄρα ὅτι ὀρίζονται καὶ ὡς ἄλλες, δὲν ἀφορᾷ διόλου τις ἴδιες τις μονάδες· τοῦτο εἶναι ὁ μὴ ἀνήκον στις ἴδιες ἀναλογισμὸς ἐνὸς τρίτου· *στὸν ἑαυτό τους* δὲν εἶναι *ἄλλες ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη*· τὸ καθ' ἑαυτὸν διατηρεῖται ἀμιγῆς χωρὶς τὸ *δίπλα* ἐνὸς ὄντος. — Πλὴν ὅμως σὲ αὐτὸ συνίσταται συνάμα ἢ ἀτέλεια αὐτοῦ τοῦ συστήματος. Οἱ μονάδες εἶναι ἔτσι κάτι ποῦ ἔχει παραστάσεις μόνο *στὸν ἑαυτό τους* ἢ *μέσα στὸν Θεό*, ὡς τὴν μονάδα τῶν μονάδων, ἢ *ἀκόμη μέσα στὸ σύστημα*. Ἡ ἑτερότητα εἶναι κι αὐτὴ παρούσα· ὅπου κι ἂν ὑπάγεται, εἴτε ὑπάγεται στὴν παράσταση τὴν ἴδια εἴτε στὸν τρίτο [ὄρο] — ὅπως κι ἂν ὀριστεῖ— ποῦ τις θεωρεῖ ὡς ἕτερα, ὡς πολλά. Ἡ πολλότητα τοῦ ὄντος τους ἔχει μόνον ἀποκλειστεῖ, καὶ μάλιστα προσωρινά, οἱ μονάδες ἔχουν μόνο θεθεῖ ἐξ ἀφαιρέσεως ὡς κάτι ποῦ ὑποτίθεται ὅτι δὲν εἶναι ἕτερο. Ἄν αὐτὸ ποῦ θέτει τὴν ἑτερότητά τους εἶναι ἓνας τρίτος [ὄρος], τότε πάλι ἓνας τρίτος [ὄρος] εἶναι αὐτὸ ποῦ αἶρει τὴν ἑτερότητά τους· ὅμως ὅλη αὐτὴ ἢ *κίνηση ποῦ τις καθιστᾷ ἰδεατὲς* τελεῖται ἐκτὸς τους. Ἐφ' ὅσον ὅμως μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑπενθυμίσει πὼς αὐτὴ ἢ κίνηση τῆς σκέψης τελεῖται ἢ ἴδια ἐν τούτοις μόνον ἐντὸς μιᾶς παριστώσας μονάδας, πρέπει νὰ ὑπενθυμίσει συνάμα ὅτι *ἐντὸς τοῦ ἑαυτοῦ του* ἀκριβῶς τὸ *περιεχόμενο* μιᾶς τέτοιας νόησης εἶναι *ἐξωτερικὸ στὸν ἑαυτό του*. [181] Ἀπὸ τὴν ἐνότητα τῆς ἀπόλυτης ἰδεατότητας (τῆς μονάδας τῶν μονάδων) μεταβαίνουμε ἄμεσα, ἀνεπνόητα (μέσῳ τῆς παράστασης τῆς δημιουργίας) στὴν κατηγορία τῆς ἀφηρημένης (ἄσχετης) *πολλότητας* τοῦ ὄντος καὶ ἐξ ἴσου ἀφηρημένα πίσω στὴν ἴδια ἐνότητα. Ἡ ἰδεατότητα, τὸ παριστᾶν γενικῶς, παραμένει κάτι τυπικό, ὅπως ἐπίσης τὸ παριστᾶν ποῦ ἀναβαθμίζεται σὲ συνείδηση. Ὅπως στὴν προαναφερθεῖσα ἔμπνευση τοῦ Λάιμπνιτς γιὰ τὴν μαγνητικὴ βελόνα — ἢ ὅποια, ἂν διέθετε συνείδηση, θὰ ἀντιλαμβανόταν τὴν κατεύθυνσή της πρὸς τὸν Βορρᾶ ὡς προσδιορισμὸ τῆς ἐλευθερίας της— ἢ συνείδηση νοεῖται μόνον ὡς μονομερῆς μορφή, *τάχα* ἀδιάφορη ἐναντι τοῦ προσδιορισμοῦ καὶ περιεχομένου της, ἔτσι καὶ μέσα στις μονάδες ἢ ἰδεατότητα εἶναι μιὰ μορφή ποῦ μένει ἐξωτερικὴ στὴν πολλότητα. Ἡ ἰδεατότητα ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἐμμενῆς στις μονάδες, ἢ φύση τους ὑποτίθεται ὅτι εἶναι τὸ παριστᾶν· ὅμως ἢ ἀναφορά τους εἶναι, ἀπὸ τὴν μιά, μιὰ ἀρμονία ποῦ δὲν ἀνήκει στὸ ὄν τους, ὅποτε εἶναι προεγκατεστημένη· ἀπὸ τὴν ἄλλη, αὐτὸ τὸ δικό τους ὄν δὲν λογίζεται ὡς πρὸς ἕτερον, οὔτε περαιτέρω ὡς ἰδεατότητα, ἀλλὰ ὀρίζεται μόνον ὡς ἀφηρημένη πολλότητα· ἢ ἰδεατότητα τῆς πολλότητας καὶ ὁ περαιτέρω της ὀρισμὸς ὡς ἀρμονίας δὲν καθίσταται ἐμμενῆς στὴν πολλότητα τὴν ἴδια, δὲν καταλήγει νὰ τῆς ἀνήκει.

Μιὰ ἄλλη ἰδεοκρατία, ὅπως αὐτὴ, π.χ., τοῦ Κὰντ ἢ τοῦ Φίχτε, δὲν ὑπερβαίνει τὸ *δέον* καὶ τὴν *ἄπειρη πρόοδο* καὶ ἐμμένει στὸν διῆσμὸ τοῦ ὄντος καὶ τοῦ καθ' ἑαυτὸν. Σὲ συστήματα σὰν αὐτὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ τοῦτο ἢ ἢ ἄπειρη πρόσκρουση ἀνακύπτει μὲν ἄμεσα στὸ ἐγὼ καὶ καθίσταται μόνον κάτι *κατὰ τὸ ἐγὼ*· ἀλλὰ ἢ ἴδια προέρχεται ἀπὸ μιὰν ἀδέσμευτη ἑτερότητα ποῦ διαιωνίζεται ὡς ἀρνητικὸ αὐτὸ τοῦτο. Ναὶ μὲν τὸ ἐγὼ ὀρίζεται λοιπὸν ὡς τὸ ἰδεατό, ὡς ὑπάρχον καθ' ἑαυτὸν, ὡς ἄπειρη σχέση πρὸς ἑαυτὸν· ἀλλὰ τὸ *κατὰ ἓνα* δὲν ὀλοκληρώνεται μέχρι νὰ ἐξαφανιστεῖ ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ ἐπέκεινα ἢ ἢ κατεύθυνση πρὸς κάτι τὸ ἐπέκεινα.

β. Ἐνα

[182] Τὸ καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἢ ἀπλὴ ἐνότητα τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῆς στιγμῆς του, τοῦ κατὰ ἓνα. Παρίσταται μόνον ἓνας προσδιορισμὸς, ἢ σχέση τῆς ἄρσης πρὸς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό της. Οἱ *στιγμές* τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἔχουν βυθιστεῖ στὸ *ἀδιαφοροποίητο*, τὸ ὅποιο εἶναι ἀμεσότητα ἢ εἶναι, ἀλλὰ μιὰ *ἀμεσότητα* ποῦ θεμελιώνεται στὸ ἀρνεῖσθαι,

πὸ τὸ ἴδιο ἔχει τεθεῖ ὡς ὁ ὀρισμὸς τῆς ἀμεσότητος. Τὸ καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἔτσι ὄν κατὰ τὸν *ἑαυτό του* καί, μιᾶς καὶ τὸ ἐσωτερικὸ νόημά του ἐξαφανίζεται σύμφωνα μὲ αὐτὴ τὴν ἀμεσότητα, εἶναι τὸ ἐντελῶς ἀφηρημένο ὄριο τοῦ ἑαυτοῦ του — *τὸ ἓνα*.

Μποροῦμε νὰ ἐπιστήσουμε ἐκ προοιμίου τὴν προσοχὴ στὴν δυσκολία πὸ ἐνέχει ἡ παρακάτω ἔκθεση τῆς *ἀνάπτυξης* τοῦ ἐνὸς καὶ στὸν λόγο στὸν ὁποῖο ὀφείλεται αὐτὴ ἡ δυσκολία. Οἱ *στιγμὲς* πὸ συναποτελοῦν τὴν *ἐννοία* τοῦ ἐνὸς ὡς καθ' ἑαυτὸν ἐδῶ θὰ *ἀποσυνδεθοῦν*· αὐτὲς εἶναι 1. ἄρνηση γενικῶς, 2. *δύο* ἀρνήσεις 3. ἄρα δύο πὸ εἶναι *τὸ ἴδιο*, 4. οἱ ὁποῖες εἶναι ἀντίθετες ἀπλῶς· 5. αὐτοσχασία, ταυτότητα ὡς τέτοια, 6. *ἀρνητικὴ* σχέση καὶ ἐν τούτοις *πρὸς ἑαυτόν*. Αὐτὲς οἱ στιγμὲς θὰ ἀποσυνδεθοῦν ἐδῶ λόγῳ τοῦ ὅτι στὸ καθ' ἑαυτὸν ὡς ὄν καθ' ἑαυτὸν εἰσάγεται ἡ μορφή τῆς *ἀμεσότητος*, τοῦ *εἶναι*· λόγῳ αὐτῆς τῆς ἀμεσότητος *κάθε* στιγμή *τίθεται* ὡς *ἓνας κυρίως*, *ὄντικὸς προσδιορισμὸς*· κι ὅμως οἱ ἴδιες εἶναι ἐξ ἴσου *ἀχώριστες*. Ὅποτε πρέπει γιὰ κάθε προσδιορισμὸ νὰ λέγεται ἐξ ἴσου ὁ ἐναντίος του· σὲ αὐτὴ τὴν ἀντίφαση συνίσταται ἡ δυσκολία ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀφηρημένο *οὕτως ἔχειν τῶν στιγμῶν*.

B. ΕΝΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ

Τὸ ἓνα εἶναι ἡ ἀπλή σχέση τοῦ καθ' ἑαυτὸν μὲ τὸν ἑαυτό του, ὅπου οἱ στιγμὲς του ἔχουν ἐσωτερικὰ καταρρεύσει, ὅπου συνεπῶς τὸ ἴδιο ἔχει τὴν μορφή τῆς *ἀμεσότητος* καὶ ἄρα οἱ στιγμὲς του καθίστανται μόνον *ὄντικες*.

[183] ὄντας μὲν σχέση τοῦ *ἀρνητικοῦ* μὲ τὸν ἑαυτό του, τὸ ἓνα ὀρίζει — ὄντας δὲ σχέση *μὲ τὸν ἑαυτό του*, τὸ ἓνα ὀρίζει ἄπειρα *τὸν ἑαυτό του*. Ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς ἐφ' ἐξῆς ἀμεσότητος, αὐτὲς οἱ *διαφορὲς* δὲν τίθενται πιά μόνον ὡς στιγμὲς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοπροσδιορισμοῦ, ἀλλὰ συνάμα ὡς *ὄντα*. Ἡ *ἰδεατότητα* τοῦ καθ' ἑαυτὸν ὡς ὀλότητος μεταπίπτει ἔτσι κατὰ πρῶτον στὴν *πραγματικότητα*, καὶ μάλιστα στὴν πλέον πάγια, στὴν πιὸ ἀφηρημένη, ὡς *ἓνα*. *Στὸ ἓνα* τὸ καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἡ *τεθειμένη* ἐνότητα τοῦ εἶναι καὶ τοῦ ὄντος, ὑπάρχει ὡς ἡ ἀπόλυτη ἐνωσις τῆς σχέσης πρὸς ἕτερον καὶ τῆς σχέσης πρὸς ἑαυτόν· ὅμως τότε εἰσέρχεται καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ εἶναι *σὲ ἀντίθεση* μὲ τὸν προσδιορισμὸ τῆς *ἄπειρης ἄρνησης*, μὲ τὸν αὐτοπροσδιορισμὸ, ὅποτε τὸ τί εἶναι τὸ ἓνα *αὐτὸ τοῦτο* ὑπάρχει πιά μόνον *ἐπ' αὐτοῦ* καὶ ἄρα τὸ ἀρνητικὸ εἶναι κάτι ἄλλο πὸ ὑπάρχει ὡς διακριτὸ ἀπὸ τὸ ἓνα. Αὐτὸ πὸ ἐμφανίζεται ὡς κάτι *παρὸν* διακριτὸ ἀπὸ τὸ ἓνα εἶναι τὸ οἰκεῖο αὐτοπροσδιορίζεσθαι τοῦ ἐνός· ἓνα αὐτοπροσδιορίζεσθαι τοῦ ὁποῖου ἡ ἐνότητα μὲ τὸν ἑαυτό του, ὄντας ἔτσι διάφορη ἀπὸ τὸ ἴδιο, ὑποβιβάζεται στὴν *σχέση* καί, καθὼς εἶναι *ἀρνητικὴ* ἐνότητα, εἶναι ἄρνηση τοῦ ἑαυτοῦ της ὡς κάτι *ἄλλου*, *ἀποκλεισμὸς* τοῦ ἐνός ὡς κάτι *ἄλλου* ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἀπὸ τὸ ἓνα.

a. Τὸ ἓνα στὸν ἑαυτό του

Στὸν ἑαυτό του τὸ ἓνα *εἶναι*, γενικά· αὐτὸ τὸ εἶναι τοῦ δὲν εἶναι ἓνα ὄν, δὲν εἶναι ἓνας καθορισμὸς ὡς ἑτεροσχασία, δὲν εἶναι ἓνα οὕτως ἔχειν· συνίσταται στὸ ὅτι αὐτὸς ὁ κύκλος κατηγοριῶν ἔχει ὑπαχθεῖ σὲ ἄρνηση. Συνεπῶς τὸ ἓνα δὲν εἶναι ἱκανὸ νὰ γίνει κάτι ἄλλο· εἶναι *ἀμετάβλητο*.

Τὸ ἓνα εἶναι ἀόριστο, ὄχι πιά ὅμως ὅπως τὸ εἶναι· ἡ ἀοριστία του εἶναι ἐκεῖνος ὁ καθορισμὸς πὸ εἶναι αὐτοσχασία, εἶναι ἀπόλυτη ὀριστότητα· τὸ ἓνα *τίθεται* ὡς κάτι πὸ ὑπάρχει ἐντὸς ἑαυτοῦ.⁵ Τὸ ἓνα, ὄντας κατὰ τὴν ἐννοιά του αὐτοσχετιζόμενη ἄρνηση, ἔχει μέσα του τὴν διαφορὰ — ἔχει μιὰν ἔφεση πέραν τοῦ ἑαυτοῦ του πρὸς

5. Ἡ: «ἡ ἀοριστία του εἶναι *τεθειμένο* ἐνυπάρχειν».

κάτι άλλο, έφεση ή όποία μεταστρέφεται έν τούτοις άμεσα, διότι από την έν λόγω στιγμή του αυτοπροσδιορίζεσθαι έπεται ότι δέν υπάρχει κάτι άλλο προς τό όποιο νά στραφεί ή έφεση αυτή, ή όποία και ένδοεπιστρέφει.

[184] Με αυτή την άπλή άμεσότητα έχει εξαφανιστεί ή μεσολάβηση του όντος και της ιδεατότητας της ίδιας, κατά συνέπεια έχει εξαφανιστεί πάσα διαφορετικότητα και πολλαπλότητα. Δέν υπάρχει τίποτα μέσα στο ένα.⁶ αυτό τό μηδέν, ή άφαίρεση της αυτοσχασίας, είναι έδω διακριτό άκόμη και από τό ότι κάτι υπάρχει έντός έαυτού, τό μηδέν αυτό έχει τεθεί, γιατί τό έν λόγω έντός έαυτού δέν είναι πλέον τό άπλό έντός έαυτού του κάτι, αλλά όρισμός του είναι νά είναι κάτι συγκεκριμένο ως μεσολάβηση· όντας δέ άφηρημένο, είναι μέν ταυτόσημο μέ τό ένα, αλλά διακριτό από τόν όρισμό του ενός. Έτσι αυτό τό μηδέν τεθειμένο ως έντός ενός είναι τό τίποτα ως κενό. — Τό κενό είναι έτσι ή ποιότητα του ενός ως προς την άμεσότητά του.

β. Τό ένα και τό κενό

Τό ένα είναι τό κενό ως ή άφηρημένη σχέση της άρνησης μέ τόν έαυτό της. Από την άπλή άμεσότητα, όμως, από τό επίσης καταφατικό είναι του ενός, τό κενό ως τίποτα είναι όπωσδήποτε διακριτό, και καθώς τό είναι του ενός και τό κενό υπάγονται σε μία σχέση, άκριβώς στην σχέση του ίδιου του ενός, ή διαφορετικότητά τους τίθεται· πλήν διακριτό από τό όν είναι τό μηδέν ως κενό έξω από τό ένα πού είναι όν.

Τό καθ' έαυτόν, έφ' όσον κατ' αυτό τόν τρόπο όρίζεται ως τό ένα και τό κενό, έχει πάλι κατακτήσει ένα όν. — Τό ένα και τό κενό έχουν την άρνητική αυτοσχασία ως κοινό τους άπλό έδαφος. Οί στιγμές του καθ' έαυτόν έξέρχονται αυτής της ένότητας, γίνονται έξωτερικές μεταξύ τους· έφ' όσον, δυνάμει της άπλής ένότητας των στιγμών, εισέρχεται ό προσδιορισμός του είναι, αυτός υποβιβάζεται ό ίδιος σε μία πλευρά, άρα στο όν, όποτε ό έτερος αυτού προσδιορισμός, ή έν γένει άρνηση, αντιπαράθεται όμοίως ως όν του τίποτα, ως τό κενό.

Παρατήρηση

Τό ένα υπ' αυτή την μορφή όντος είναι ή βαθμίδα της κατηγορίας πού άνέκυψε στους Αρχαίους ως ή άτομιστική άρχή, [185] κατά την όποία ή ουσία των πραγμάτων είναι — τό άτομον (ή τά άτομα) και τό κενόν.⁷ Η άφαίρεση, όταν έχει φθάσει νάχει αυτή την μορφή, έχει κατακτήσει έναν μεγαλύτερο καθορισμό από τό είναι του Παρμενίδη και τό γίνεσθαι του Ηρακλείτου. Όσο άνώτερη κι άν λέει ότι είναι, έφ' όσον καθιστά αυτό τόν άπλό καθορισμό του ενός και του κενού άρχή όλων των πραγμάτων, άνάγει την άπειρη πολλαπλότητα του κόσμου σε αυτή την άπλή αντίθεση και ισχυρίζεται ότι την γνωρίζει βάσει της τελευταίας, άλλο τόσο είναι εύκολο για τόν παρασταίνοντα άναλογισμό νά φανταστεί έδω άτομα και από δίπλα τό κενό. Δέν είναι λοιπόν άπορίας άξιον ότι ή άτομιστική άρχή διατηρήθηκε σε κάθε έποχή· ή όμοίως τριμμένη και έξωτερική άναφορά του συνδυασμού, πού μένει άκόμη νά προστεθεί, προκειμένου νά έπιτευχθεί ή έπίφαση συγκεκριμένου και πολλαπλότητας, είναι έξ ίσου δημοφιλής μέ τά ίδια τά άτομα και τό κενό. Τό ένα και τό κενό είναι τό καθ' έαυτόν, τό ύψηλότερο ποιοτικό έντός έαυτού, πού έχει κατέλθει στην πλήρη έξωτερικότητα· ή άμεσότητα, ήτοι τό πώς είναι τό ένα, έπειδή τό ίδιο⁸ συνιστά άρνηση κάθε έτερότητας, τίθεται ως

6. *H: «μέσα στο όν».

7. Das Atome und das Leere (τό άτομον oder τά άτομα και τό κενόν).*

8. *H: «τό είναι του».

τὸ νὰ εἶναι κάτι μὴ περαιτέρω προσδιορισίμο καὶ μεταβλητό· ἔναντι τῆς ἀπόλυτης ἀκαμψίας τοῦ οἰοσδήποτε προσδιορισμός, πολλαπλότητα, σύνδεση παραμένει λοιπὸν μιὰ δίχως ἄλλο ἐξωτερικὴ σχέση.

Στοὺς πρώτους στοχαστὲς τῆς ἡ ἀτομιστικῆς ἀρχῆς δὲν παρέμεινε ὡστόσο σὲ αὐτὴ τὴν ἐξωτερικότητα, ἔλαβε, ἐκτὸς τῆς ἀφαίρεσής τῆς, κι ἓναν θεωρητικὸ προσδιορισμὸ μὲ τὸ ὅτι τὸ κενὸ ἔγινε γνωστὸ ὡς ἡ *πηγὴ* τῆς *κίνησης*· κάτι ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ σχέση τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ κενοῦ τελείως διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ψιλὴ παράταξη καὶ τὴν ἀδιαφορία τῶν δύο αὐτῶν προσδιορισμῶν ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον. Ὅτι τὸ κενὸ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς κίνησης δὲν ἔχει τὸ ἀσήμαντο νόημα ὅτι ἓνα κάτι μπορεῖ νὰ κινηθεῖ μόνο μέσα σὲ κάποιο κενὸ καὶ ὄχι σὲ ἓναν ἤδη γεμάτο χῶρο, γιατί σὲ ἓναν τέτοιο χῶρο δὲν θὰ εὑρίσκε πιά καμμία ἄδεια θέση· ὑπὸ τὸ ὁποῖο νόημα τὸ κενὸ ὑποτίθεται ὅτι εἶναι μόνον ἡ προϋπόθεση ἢ ὁ ὅρος ὑπαρξῆς τῆς κίνησης, ὄχι τὸ *αἴτιό* τῆς, [186] ἢ ἴδια δὲ ἡ κίνηση προϋποτίθεται ὡς παρούσα ἐνῶ τὸ οὐσιῶδες, ἓνα αἴτιό τῆς, λησμονεῖται. Ἡ ἄποψη ὅτι τὸ κενὸ συνιστᾷ τὸ αἴτιο τῆς κίνησης περιέχει τὴν βαθύτερη σκέψη, ὅτι τὸ αἴτιο τοῦ γίνεσθαι, τῆς ἀνησυχίας τῆς αὐτοκινήσιας ἔγκειται στὸ ἀρνητικὸ ἐν γένει· ὑπὸ τὸ ὁποῖο νόημα ὅμως τὸ ἀρνητικὸ πρέπει νὰ ἐκληφθεῖ ὡς ἡ ἀληθῆς ἀρνητικότητα τοῦ ἀπείρου. — Τὸ κενὸ εἶναι *αἴτιο τῆς κίνησης* μόνον ὡς ἡ *ἀρνητικὴ* σχέση τοῦ ἐνὸς μὲ τὸ *ἀρνητικὸ* του, μὲ τὸ ἓνα —τουτέστιν μὲ τὸν ἑαυτὸ του— ἐφ’ ὅσον αὐτὸ ἔχει ἐν τούτοις τεθεῖ ὡς ἓνα ὄν ποὺ ὑπάρχει (Daseiendes).

Κατὰ τᾶλλα οἱ περαιτέρω προσδιορισμοὶ τῶν Ἀρχαίων σχετικὰ μὲ κάποιο σχῆμα, κάποια θέση τῶν ἀτόμων, μὲ τὴν κατεύθυνση τῆς κίνησής τους, εἶναι δὲ ἀρκούντως ἀθαίρετοι καὶ ἐξωτερικοί, καὶ ἐν προκειμένῳ ἀντιφάσκουν εὐθέως μὲ τὸν βασικὸ ὀρισμὸ τῶν ἀτόμων. Τὰ ἄτομα, ἡ ἀρχὴ τῆς μέγιστης ἐξωτερικότητας καὶ συνεπῶς τῆς μέγιστης ἔλλειψης ἐννοίας, εἶναι αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο πάσχει ἡ φυσικὴ ὅσον ἀφορᾷ τὰ μόρια καὶ τὰ σωματίδιά τῆς, ὅπως ἀκριβῶς ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ποὺ ἐκκινεῖ ἀπὸ τὴν καθέκαστη βούληση τῶν ἀτόμων (Individuen).

γ. Πολλὰ ἓνα Ἀπόθηση

Τὸ ἓνα καὶ τὸ κενὸ συνιστοῦν τὸ καθ’ ἑαυτὸν ὡς πρὸς τὸ προσεχὲς ὄν του. Κάθε μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς στιγμὲς ἔχει ὡς δικό τῆς προσδιορισμὸ τὴν ἄρνηση καὶ συνάμα τίθεται ὡς ἓνα ὄν. Σύμφωνα μὲ τὴν ἄρνηση τὸ ἓνα καὶ τὸ μηδὲν εἶναι ἡ *σχέση* τῆς ἄρνησης πρὸς τὴν ἄρνηση ὡς τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸ ἕτερό του· τὸ μὲν ἓνα εἶναι ἡ ἄρνηση ὑπὸ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ εἶναι, τὸ δὲ κενὸ ἡ ἄρνηση ὑπὸ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ μὴ εἶναι. Πλὴν τὸ ἓνα εἶναι κατ’ οὐσίαν μόνον αὐτοσχεσία ὡς σχετίζουσα *ἄρνηση*, πάει νὰ πεῖ ὅτι τὸ ἴδιο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ θεωρεῖται ὅτι εἶναι τὸ κενὸ ἔξω ἀπὸ τὸ ἓνα. Ἀμφότερα *τίθενται* ὅμως ἐπίσης ὡς ἓνα καταφατικὸ ὄν, τὸ μὲν ὡς τὸ καθ’ ἑαυτὸν ὡς τέτοιο, τὸ δὲ ὡς ἀόριστο ὄν ἐν γένει, καὶ [ὡς] σχετιζόμενα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο ὡς μὲ ἓνα *ἄλλο ὄν*. Ἐν τούτοις τὸ καθ’ ἑαυτὸν τοῦ ἐνὸς εἶναι κατ’ οὐσίαν ἡ ἰδεατότητα τοῦ [187] ὄντος καὶ τοῦ ἑτέρου· δὲν σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο ἀλλὰ μόνο μὲ τὸν *ἑαυτὸ του*. Ἐφ’ ὅσον τὸ καθ’ ἑαυτὸν παγιώνεται ὅμως ὡς ἓνα, ὡς καθ’ αὐτὸ ὄν, ὡς *ἄμεσα* παρόν, ἡ *ἀρνητικὴ* του *σχέση πρὸς τὸν ἑαυτὸ του* εἶναι συνάμα *σχέση πρὸς κάτι ὑπάρχον*· μᾶς καὶ εἶναι δὲ ἐξ ἴσου ἀρνητικὴ, αὐτὸ πρὸς τὸ ὁποῖο σχετίζεται δὲν παύει νὰ ὀρίζεται ὡς ἓνα ὄν καὶ κάτι *ἕτερο*· τὸ ἕτερο, ὄντας κατ’ οὐσίαν *σχέση πρὸς τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτὸ*, δὲν εἶναι ἡ ἀόριστη ἄρνηση, ὡς κενό, ἀλλὰ εἶναι ὁμοίως *ἓνα*. Τὸ ἓνα συνίσταται ἄρα στὸ νὰ *γίνεται* *πολλὰ ἓνα*.

Γιὰ τὴν ἀκρίβεια ὅμως τοῦτο ἐξ ἴσου δὲν συνιστᾷ ἓνα *γίνεσθαι*· διότι τὸ γίνεσθαι εἶναι μετάβαση ἀπὸ τὸ *εἶναι* στὸ *μηδέν*· τὸ *ἓνα* γίνεται ἀντιθέτως μόνον *ἓνα*. Τὸ ἓνα,

τὸ σχετιζόμενο, περιέχει τὸ ἀρνητικὸ ὡς σχέση, ἔχει λοιπὸν τὸ ἀρνητικὸ ὡς σχέση *ἐπὶ* τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἄντὶ τοῦ γίνεσθαι παρίσταται λοιπὸν, πρῶτον, ἡ οἰκεία ἐμμενῆς σχέση τοῦ ἑνός· καί, δεύτερον, ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἡ σχέση εἶναι ἀρνητικὴ καὶ τὸ ἓνα εἶναι συνάμα ὑπάρχον, ἔπεται ὅτι τὸ ἓνα ἀπωθεῖ τὸν ἑαυτό του *ἀπὸ τὸν ἑαυτό του*. Ἡ ἀρνητικὴ σχέση τοῦ ἑνός πρὸς τὸν ἑαυτό του συνιστᾷ *ἀπόθηση*.

Αὐτὴ ἡ ἀπόθηση, ἔτσι ἰδωμένη ὡς τὸ ὅτι τίθενται *πολλὰ ἓνα*, ἀλλὰ ὅτι τίθενται ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἓνα, εἶναι ἡ οἰκεία ἔξοδος τοῦ ἑνός ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Τοῦτο εἶναι ἡ κατὰ τὴν *ἐννοια* ἀπόθηση, ἡ ἀπόθηση ὅπως ὑπάρχει *αὐτὴ τούτη*. Ἡ δεύτερη ἀπόθηση εἶναι διακριτὴ ἀπὸ κάτι τέτοιο καὶ εἶναι αὐτὴ πού ὁ ἐξωτερικὸς ἀναλογισμὸς ἀρχικὰ τὴν φαντάζεται ἀσαφῶς ὄχι ὡς προϊόν τῶν ἓνα ἀλλὰ μόνον ὡς ἀμφίπλευρη ἀπομάκρυνση προϋποτιθέμενων, ἤδη *παρόντων* ἓνα. Πρέπει τότε νὰ δοῦμε πῶς ἡ πρώτη ἀπόθηση, ἡ ἀπόθηση *αὐτὴ τούτη*, ὀρίζεται ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι ἡ δεύτερη, ἡ ἐξωτερικὴ ἀπόθηση.

Κατ' ἀρχὰς πρέπει νὰ ἐξακριβώσουμε ποιούς προσδιορισμοὺς ἔχουν τὰ πολλὰ ἓνα ὡς τέτοια. Τὸ γίνεσθαι πολλά, δηλαδὴ τὸ ὅτι τὰ πολλὰ παράγονται, παύει ἄμεσα νὰ εἶναι παρὸν ὡς τίθεσθαι· τὰ παραχθέντα εἶναι [τὸ καθένα τους] ἓνα, ὄχι πρὸς ἕτερον, ἀντιθέτως σχετίζονται ἄπειρα [τὸ καθένα] μὲ τὸν ἑαυτό του. Τὸ ἓνα ἀπωθεῖ μόνον τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, δὲν γίνεται λοιπὸν, παρὰ ὑπάρχει *ἤδη*· ὅ,τι φαντάζεται κανεὶς ὡς τὸ ἀπωθούμενο εἶναι ὁμοίως [188] ἓνα ἓνα, κάτι πού *εἶναι*· τὸ ἀπωθῶ καὶ τὸ ἀπωθοῦμαι ἀνήκουν μὲ ὁμοιον τρόπο στὰ δύο, ὁπότε δὲν εἰσάγουν καμμία διαφορὰ.

Τὰ ἓνα ἔτσι *προϋποτίθενται* τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο: [προῦπο]-*τίθενται*: εἶναι τεθειμένα διὰ τῆς ἀπόθησης τοῦ ἑνός ἀπὸ τὸν ἑαυτό του· *προῦπο*-[τίθενται]: εἶναι τεθειμένα ὡς *μὴ* τεθειμένα· τὸ ὅτι τίθενται ἀναιρεῖται, εἶναι *ὑπάρχοντα* τὸ ἓνα ἀπέναντι στὸ ἄλλο, ὡς σχετιζόμενα [τὸ καθένα] μόνον μὲ τὸν ἑαυτό του.

Ἡ ποσότης δὲν ἐμφανίζεται συνεπῶς ὡς μιὰ *ἑτερότητα*, ἀλλὰ ὡς ἓνας πλήρως ἐξωτερικὸς πρὸς τὸ ἓνα προσδιορισμὸς. Τὸ ἓνα, ἐφ' ὅσον αὐτοαπωθεῖται, παραμένει αὐτοσχесία ὅπως ἐκεῖνο πού ἀρχικὰ ἐκλαμβάνεται ὡς ἀπωθούμενο. Ὅτι τὰ ἓνα εἶναι *ἄλλα* τὸ ἓνα ἔναντι τοῦ ἄλλου, ὅτι συνοψίζονται στὸν καθορισμὸ τῆς ποσότητος, δὲν τὰ ἀφορᾷ λοιπὸν σὲ τίποτα. Ἄν ἡ ποσότης ἦταν μιὰ σχέση τῶν ἴδιων τῶν ἓνα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, θὰ ὀριοθετοῦσαν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο καὶ θὰ εἶχαν καταφατικὰ ἐπάνω τους ἓνα εἶναι πρὸς ἕτερον. Ἡ σχέση τους —τὴν ὁποία καὶ ἔχουν δυνάμει τῆς ὡς πρὸς τὸ *αὐτὸ τοῦτο* ἐνότητάς τους—, ἔτσι ὅπως ἔχει *τεθεῖ* ἐδῶ, ὀρίζεται ὡς *μὴ* σχέση· εἶναι πάλι τὸ *κενὸ* πού τέθηκε προηγουμένως. Εἶναι τὸ δικό τους, ἐξωτερικὸ ὅμως πρὸς τὰ ἴδια, ὄριο, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο ὑποτίθεται ὅτι τὰ ἴδια δὲν ὑπάρχουν *τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο*. Τὸ ὄριο εἶναι αὐτὸ μέσα στὸ ὁποῖο τὰ ὀριοθετούμενα τόσο *ὑπάρχουν* ὅσο καὶ δὲν *ὑπάρχουν*· πλὴν τὸ *κενὸ* ὀρίζεται ὡς τὸ καθαρὸ *μὴ* εἶναι, καὶ μόνον αὐτὸ συνιστᾷ τὸ ὄριό τους.

Ἡ ἀπόθηση τοῦ ἑνός ἀπὸ τὸν ἑαυτό του εἶναι ἡ ἐκδίπλωση τοῦ τί εἶναι τὸ ἓνα στὸν ἑαυτό του· ὅμως ἡ ἀπειρία ὡς ἀναλυτικὰ ἐκπτυγμένη, [μὲ τις στιγμὲς τῆς] *τὴν μία ἔξω ἀπὸ τὴν ἄλλη*, εἶναι ἐδῶ ἡ ἀπειρία πού *ἔχει βγεῖ ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό της*· ἡ ἀμεσότητα τοῦ ἀπέιρου, τοῦ ἑνός, τὴν ἔχει βγάλει ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό της. Ὅσο ἡ ἀπειρία εἶναι ἓνα ἀπλὸ σχετίζεσθαι τοῦ ἑνός μὲ τὸ ἓνα, τόσο μᾶλλον εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀσχесία τοῦ ἑνός· τὸ πρῶτο λόγῳ τῆς ἀπλῆς καταφατικῆς αὐτοσχесίας τοῦ ἑνός, τὸ δεύτερο λόγῳ τῆς ἴδιας ἀκριβῶς αὐτοσχесίας του ὡς ἀρνητικῆς. Δηλαδὴ ἡ ποσότης τῶν ἓνα εἶναι κάτι πού τίθεται ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἓνα· τὸ ἓνα δὲν εἶναι παρὰ ἡ *ἀρνητικὴ* αὐτοσχесία τοῦ ἑνός, κι αὐτὴ ἡ σχέση, ἄρα τὸ ἴδιο τὸ ἓνα, εἶναι τὸ πολλὰ ἓνα. Ὡστόσο ἡ ποσότης εἶναι ἐξ ἴσου δίχως ἄλλο ἐξωτερικὴ στὸ ἓνα· γιατί τὸ ἓνα εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἄρση [189] τῆς ἑτερότητας, ἡ ἀπόθηση εἶναι ἡ σχέση του πρὸς τὸν ἑαυτό του κι ἀπλὴ ὁμοιότητα μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Ἡ ποσότης τῶν ἓνα εἶναι ἡ ἀπειρία ἐν εἴδει ἀφελῶς αὐτοπαραγόμενης ἀντίφασης.

Παρατήρηση

Προηγουμένως μνημονεύθηκε ἡ *λειβνίτεια ιδεοκρατία*. Μπορεῖ νὰ προστεθεῖ ἐδῶ ὅτι προχώρησε ἀπὸ τὴν *παρασταίνουσα μονάδα*, πού ὀρίζεται ὡς ὑπάρχουσα καθ' ἑαυτήν, μόνο μέχρι τὴν ἀπόθηση, πού μόλις ἐξετάσθηκε, καὶ δὴ μόνο μέχρι τὴν *πολλότητα* ὡς τέτοια, ὅπου τὰ ἓνα ὑπάρχουν τὸ καθένα μόνο κατὰ τὸν ἑαυτό του, ἀδιάφορο γιὰ τὸ ἂν ὑπάρχουν ἄλλα καὶ ἂν ὑπάρχουν κατὰ τὸν ἑαυτό τους, ἤτοι ὅπου κατὰ τὸ ἓνα δὲν ὑπάρχουν διόλου ἐν γένει ἄλλα. Ἡ μονάδα εἶναι κατὰ τὸν ἑαυτό της ὀλόκληρος ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος εἶναι κλειστός· εἶναι κάτι πού δὲν χρειάζεται κανένα ἀπὸ τὰ ἄλλα· ἡ δὲ ἐσωτερικὴ αὐτὴ πολλαπλότητα, πού διαθέτει ἡ μονάδα ἐφ' ὅσον ἔχει παραστάσεις, δὲν ἀλλάζει τίποτα στὸν ὀρισμὸ της, πού εἶναι νὰ ὑπάρχει καθ' ἑαυτήν. Ἡ ιδεοκρατία τοῦ Λάιμπνιτς δέχεται τὴν *πολλότητα* ἄμεσα ὡς *δεδομένη* καὶ δὲν τὴν συλλαμβάνει ἐννοιολογικὰ ὡς *ἀπόθηση* τῆς μονάδας· ἄρα διαθέτει τὴν πολλότητα μόνον ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἀφηρημένης της ἐξωτερικότητας. Ἡ *ἀτομιστικὴ* δὲν διαθέτει τὴν ἔννοια τῆς ιδεατότητας· δὲν συλλαμβάνει τὸ ἓνα ὡς κάτι πού περιέχει *στὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό* τίς δύο στιγμὲς τοῦ καθ' ἑαυτὸν καὶ τοῦ κατὰ τινος, ἄρα ὡς κάτι ιδεατό, ἀλλὰ μόνον ὡς κάτι πού ὑπάρχει ἀπλά, ξερὰ κατὰ τὸν ἑαυτό του. Ὑπερβαίνει δὲ τὴν ἀδιάφορη πολλότητα· τὰ ἄτομα ὑπάγονται σὲ ἓναν περαιτέρω προσδιορισμὸ τὸ ἓνα ἔναντι τοῦ ἄλλου, καίτοι γιὰ τὴν ἀκρίβεια μὲ ἀσυνεπῆ τρόπο· καθὼς, σὲ ἀντίθεση μὲ αὐτό, στὴν ὡς ἄνω ἀπλῶς καὶ μόνον ἀδιάφορη ἀνεξαρτησία ἢ πολλότητα δὲν παύει νὰ εἶναι ἓνας ἄκαμπτος *βασικὸς προσδιορισμὸς*, ἔτσι πού ἡ σχέση τους ἐμπίπτει μόνο στὴν μονάδα τῶν μονάδων ἢ στὸν φιλόσοφο πού τὴν θεωρεῖ.

A. ΑΠΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΞΗ

α. Ἀποκλεισμὸς τοῦ ἑνός

[190] Τὰ πολλὰ ἓνα εἶναι ὑπάρχοντα· τὸ ὄν τους ἢ ἡ ἀλληλοσχεσία τους εἶναι μὴ σχέση, τοὺς εἶναι ἐξωτερικὴ —εἶναι τὸ ἀφηρημένο κενό. Ἀλλὰ τὰ ἴδια εἶναι τούτῃ ἢ ἀρνητικὴ σχέση πρὸς ἑαυτὸν ὡς σχέση πρὸς *ὑπάρχοντα*, πλέον, ἄλλα —τὰ ἴδια εἶναι ἢ ἀντίφαση πού ἔχει ἀρθεῖ, ἢ ἀπειρία, ἢ ὁποῖα ἔχει θεθεῖ μὲς στὴν ἀμεσότητα τοῦ εἶναι. Κατὰ τοῦτο *ἀνευρίσκει* ἡ ἀπόθηση *ἄμεσα* ὅ,τι ἀπωθεῖται ἀπὸ αὐτήν. Ὑπὸ αὐτὸ τὸν προσδιορισμὸ, ἡ ἀπόθηση εἶναι *ἀποκλεισμὸς*· τὸ ἓνα ἀπωθεῖ μόνο ἀπὸ τὸν ἑαυτό του τὰ πολλὰ ἓνα, πού τὸ ἴδιο δὲν τὰ ἔχει παραγάγει, δὲν τὰ ἔχει θέσει. Αὐτὴ ἢ ἀπόθηση εἶναι, ἀμφοτέρωθεν ἢ πανταχόθεν, —σχετικὴ, ἔχει ὡς φραγμὸ τὸ εἶναι τοῦ ἑνός.

Ἡ πολλότητα ἀρχικὰ εἶναι μὴ τεθειμένη ἑτερότητα, τὸ ὄριο εἶναι μόνο τὸ κενό, μόνον αὐτὸ ὅπου τὰ ἓνα δὲν εἶναι. Ὡστόσο τὰ ἓνα *ὑπάρχουν* ἐπίσης μέσα στὸ ὄριο· ὑπάρχουν μέσα στὸ κενό, δηλαδὴ ἢ ἀπόθησή τους εἶναι ἢ *κοινὴ σχέση* τους.

Αὐτὴ ἢ ἀμφοτέρωθεν ἀπόθηση εἶναι τὸ τεθειμένο ὄν τῶν πολλῶν ἓνα· ἢ ἀπόθηση δὲν εἶναι τὸ καθ' ἑαυτὸν τους, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο θὰ διακρίνονταν ὡς ἓνα πολλὰ μόνο μέσα σὲ ἓνα τρίτον τι, ἢ ἀπόθηση εἶναι, ἀντιθέτως, τὸ δικό τους διακρίνεσθαι, τὸ ὁποῖο τὰ διατηρεῖ. — Ἄρνούνται τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, θέτουν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο ὡς κάτι πού ὑπάρχει μόνο *κατὰ ἓνα*. Ἀλλὰ αὐτό, τὸ *ὅτι ὑπάρχουν μόνο κατὰ ἓνα*, τὸ *ἀρνούνται* συνάμα ἐξ ἴσου· *ἀπωθοῦν* αὐτὴ τὴν *ιδεατότητά* τους καὶ *ὑπάρχουν*. — Ἔτσι ἔχουν χωριστεῖ οἱ στιγμὲς πού στὴν ιδεατότητα εἶναι δίχως ἄλλο ἐνωμένες. Σύμφωνα μὲ τὸ καθ' ἑαυτὸν του, τὸ ἓνα εἶναι ἐπίσης *κατὰ ἓνα*, ἀλλὰ τὸ ἓνα ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὁποῖο τὸ πρῶτο ὑπάρχει, εἶναι τὸ ἴδιο τὸ πρῶτο· τὸ αὐτοδιακρίνεσθαί του αἴρεται ἄμεσα. Μὲς στὴν πολλότητα διαθέτει τὸ διακεκριμένο ἓνα ὅμως κάποιο εἶναι· τὸ ὅτι ὑπάρχει κατὰ

ένα, ὅπως ὀρίζει ὁ ἀποκλεισμός, ἀνάγεται λοιπὸν στὸ ὅτι ὑπάρχει πρὸς ἕτερον. Ἔτσι τὸ καθένα ἀπωθεῖται ἀπὸ ἕνα ἄλλο, αἶρεται καὶ μετατρέπεται σὲ κάτι ποὺ δὲν ὑπάρχει κατὰ τὸν ἑαυτό του ἀλλὰ κατὰ ἕνα, καὶ μάλιστα κατὰ ἕνα ἄλλο ἕνα.

Τὸ ὅτι τὰ πολλὰ ἕνα ὑπάρχουν καθ' ἑαυτὰ ἀναδεικνύεται διὰ ταῦτα ὡς ἡ [191] αὐτοσυντήρησή τους μετὰ τὴν μεσολάβηση τῆς ἀμοιβαίας ἀπόθησής τους, μετὰ τὴν ὁποία αἶρουν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο καὶ θέτουν τὰ ἄλλα ὡς κάτι ποὺ ἀπλῶς καὶ μόνον ὑπάρχει κατὰ ἕνα ἄλλο· ἡ αὐτοσυντήρησή τους⁹ συνίσταται ὁμως συνάμα στὸ ν' ἀπωθοῦν τὴν ἐν λόγῳ ἰδεατότητα καὶ αὐτὰ νὰ θέτουν τὰ ἕνα, νὰ μὴν ὑπάρχουν πρὸς ἕτερον. Τούτη ἡ αὐτοσυντήρησις τῶν ἕνα διὰ τῆς ἀρνητικῆς τους σχέσεως τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο εἶναι ὁμως πολλῶ μᾶλλον ἢ κατάλυσή τους.

Τὰ ἕνα δὲν ὑπάρχουν μόνον ἀλλὰ συντηροῦνται διὰ τοῦ ἀλληλοαποκλεισμοῦ τους. Πρῶτον, ἐκεῖνο ποὺ ὑποτίθεται ὅτι ἀποτελεῖ ἕνα γερὸ πάτημα γιὰ τὴν διακριτότητά τους ἐναντία στὴν ὑπαγωγή τους σὲ ἄρνησις εἶναι μὲν τὸ ὅτι ὑπάρχουν, καὶ μάλιστα τὸ ὅτι ὑπάρχουν *αὐτὰ τοῦτα* σὲ ἀντίθεσις μετὰ τὴν ἑτεροσχέσιά τους· τὸ ὅτι ὑπάρχουν αὐτὰ τοῦτα εἶναι ὅτι [καθένα] εἶναι ἕνα. *Αὐτὸ ὁμως εἶναι ὅλα*· τὰ ἕνα εἶναι τὸ ἴδιο ὡς πρὸς τὸ τί εἶναι αὐτὰ τοῦτα, ἀντὶ νὰ διαθέτουν ἐδῶ τὸ σταθερὸ σημεῖο τῆς διακριτότητάς τους. Δεύτερον, τὸ ὄν τους καὶ ἡ ἀλληλοαναφορὰ τους, τουτέστιν τὸ ὅτι [τὸ καθένα τους] *θέτει τὸν ἑαυτό του ὡς ἕνα*, εἶναι ἡ ἀμοιβαία ἄρνησις· αὐτὸ ὁμως εἶναι ὁμοίως ὁ ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς ὀρισμὸς ὅλων, δυνάμει τοῦ ὁποίου πολλῶ μᾶλλον τίθενται ἄρα ὡς ταυτόσημα —ὅπως καί, ἐκ τοῦ ὅτι εἶναι αὐτὰ τοῦτα τὸ ἴδιο, ἢ τιθέμενη μέσῳ ἄλλων ἰδεατότητά τους εἶναι ἡ *δική τους* ἰδεατότητα, τὴν ὁποία ἐλάχιστα λοιπὸν ἀπωθοῦν. — Τὰ ἕνα εἶναι συνεπῶς ὡς πρὸς τὸ τί εἶναι καὶ τὸ τί θέτουν μόνο *μία* καταφατικὴ ἐνότητα.

Ἡ ἐν λόγῳ θεώρησις τῶν ἕνα, τὸ ὅτι σύμφωνα μετὰ τοὺς δύο προσδιορισμούς τους, [ἦτοι] καὶ καθ' ὅσον ὑπάρχουν καὶ καθ' ὅσον σχετίζονται τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, δείχνουν νὰ εἶναι μόνον ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ὄχι διακριτά, εἶναι μιὰ σύγκρισις ποὺ κάμνουμε ἐμεῖς. — Πρέπει ὁμως νὰ δοῦμε ἐπίσης τί *τίθεται* στὰ ἴδια ἀπὸ τὴν *σχέση* τους τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο. — Τὰ ἕνα ὑπάρχουν, αὐτὸ προϋποτίθεται μέσα στὴν ἐν λόγῳ *σχέση* —καὶ ὑπάρχουν μόνον ἐφ' ὅσον ὑπάγονται ἀμφοτέρωθεν σὲ ἄρνησις καὶ συνάμα ἀποσεῖον ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους αὐτὴ τὴν ἰδεατότητά τους, [δηλαδὴ] τὸ ὅτι ὑπάγονται σὲ ἄρνησις, τουτέστιν ἐφ' ὅσον ὑπάγουν σὲ ἄρνησις τὴν ἀμφοτέρωθεν ὑπαγωγή τους σὲ ἄρνησις. Ὅμως ὑπάρχουν μόνον ἐφ' ὅσον ἀρνοῦνται· ἔτσι, ἅπαξ καὶ αὐτὴ ἡ ἄρνησις ὑπάγεται σὲ ἄρνησις, τὸ ὅτι ὑπάρχουν ὑπάγεται σὲ ἄρνησις. Ναὶ μὲν, ἅπαξ καὶ ὑπάρχουν, αὐτὴ ἡ ἄρνησις ὑποτίθεται ὅτι δὲν τὰ ὑπάγει σὲ ἄρνησις, ὅτι εἶναι μόνο κάτι ἐξωτερικὸ γιὰ τὰ ἴδια· αὐτὴ ἡ ἄρνησις ἀπὸ τὸ ἄλλο ἐξοστρακίζεται ἐπάνω τους, πλήττει μόνο τὴν [192] ἐπιφάνειά τους. Πλὴν μόνον διὰ τῆς ἄρνησεως ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐπιστρέφουν στὸν ἑαυτό τους· ὑπάρχουν μόνον ὡς αὐτὴ ἡ μεσολάβησις, ἢ ἐν λόγῳ ἐπιστροφὴ τους εἶναι ἡ αὐτοσυντήρησις τους καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν τους. Ἄπαξ καὶ ἡ ὑπαγωγή τους σὲ ἄρνησις εἶναι ἀτελέσφορη λόγῳ τῆς ἀντίστασις ποὺ προβάλλουν τὰ ὑπάρχοντα ὡς ὑπάρχοντα ἢ ὡς ἀρνούμενα, ἔπεται ὅτι δὲν ἐπιστρέφουν στὸν ἑαυτό τους, δὲν αὐτοσυντηροῦνται καὶ δὲν ὑπάρχουν.

Πρὶν παρατηρήσαμε ὅτι τὰ ἕνα εἶναι [ὅλα] τὸ ἴδιο, ὅτι τὸ καθένα τους εἶναι ἕνα ὅπως τὸ ἄλλο. Αὐτὸ δὲν εἶναι μόνο μιὰ συσχέτισις ποὺ κάμνουμε ἐμεῖς, μιὰ ἐξωτερικὴ σύναξις, ἀντιθέτως ἢ ἀπόθησις ἢ ἴδια σχετίζει· τὸ ἕνα ποὺ ἀποκλείει τὰ ἕνα σχετίζεται τὸ ἴδιο μετὰ αὐτά, σχετίζεται μετὰ τὰ ἕνα, πάει νὰ πεῖ μετὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Τὰ ἕνα, μετὰ τὸ νὰ ἀναφέρονται ἀρνητικὰ τὸ ἕνα στὸ ἄλλο, συνεπῶς *συμβαδίζουν μετὰ τὸν ἑαυτό τους*. Αὐτὴ ἡ ταυτότητα ὅπου μεταβαίνει τὸ ἀπωθεῖν τους αἶρει τὴν διαφορετικότητα καὶ ἐξωτερικότητά τους, ποὺ ὑποτίθεται ὅτι πολλῶ μᾶλλον ἐπιβάλλουν τὸ ἕνα ἐναντι

---

9. Ἡ: «ἢ ἀπόθησής τους».

τοῦ ἄλλου ὡς ἀποκλείοντα.

Αὐτό, τὸ ὅτι τὰ πολλὰ ἓνα τίθενται σὲ ἓνα, εἶναι ἡ ἔλξη.

Παρατήρηση

Ἡ αὐθυπόσταση, ὅταν ὠθεῖται στὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ ἐνὸς πού ὑπάρχει καθ' αὐτό, εἶναι ἡ ἀφηρημένη, τυπικὴ αὐθυπόσταση, πού καταστρέφει ἡ ἴδια τὸν ἑαυτὸ της, εἶναι τὸ μέγιστο λάθος, τὸ πιὸ ἀμετανόητο, πού ἐκλαμβάνεται ὡς ἡ μέγιστη ἀλήθεια —καὶ πού ἐμφανίζεται σὲ πιὸ συγκεκριμένες μορφές ὡς ἀφηρημένη ἐλευθερία, ὡς καθαρὸ ἐγώ, καὶ ἔπειτα πάλι ὡς τὸ κακό. Εἶναι ἡ ἐλευθερία πού παρανοεῖ τόσο τὸν ἑαυτὸ της, ὥστε τοποθετεῖ τὴν οὐσία της σ' αὐτὴ τὴν ἀφαίρεση, ἐνῶ καυχιέται πῶς, ὅταν εἶναι κοντὰ στὸν ἑαυτὸ της ἔτσι, κατακτᾷ τὸν ἑαυτὸ της χωρὶς προσμίξεις. Ἡ αὐθυπόσταση αὐτὴ συνίσταται ἀκριβέστερα στὸ λάθος τοῦ νὰ ἀντιλαμβάνεται ὅ,τι εἶναι ἡ οὐσία της ὡς κάτι ἀρνητικὸ καὶ νὰ ἀναφέρεται σὲ αὐτὸ ὡς κάτι ἀρνητικὸ, στρεφόμενη ἐναντίον του. Εἶναι ἔτσι ἡ ἀρνητικὴ συμπεριφορὰ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ της, ἡ ὁποία, θέλοντας νὰ κατακτήσει τὸ δικό της εἶναι, τὸ καταστρέφει, καὶ ἡ ἐνέργειά της αὐτὴ εἶναι μόνον ἡ φανέρωση τῆς μηδαμινότητος τῆς ἐνέργειας. Ἡ καταλλαγή εἶναι ἡ ἀναγνώριση τοῦ ὅτι αὐτὸ ἐναντίον τοῦ ὁποίου στρέφεται ἡ [193] ἀρνητικὴ ἀναφορὰ ἀποτελεῖ πολλῶ μᾶλλον τὴν οὐσία της, ἡ ἴδια ὑπάρχει δὲ μόνον ὡς *παραίτηση* ἀπὸ τὴν ἀρνητικότητα τοῦ *δικοῦ της* καθ' ἑαυτόν, ἀντὶ τῆς προσήλωσής της σὲ αὐτό.

Μιὰ ἀρχαία πρόταση λέει ὅτι τὸ ἓνα εἶναι *πολλὰ* καὶ ἰδίως ὅτι τὸ *πολλὰ* εἶναι *ἓνα*. Πρέπει σχετικὰ νὰ ἐπαναλάβουμε τὴν παρατήρηση πῶς, ὅταν ἡ ἀλήθεια τοῦ ἐνὸς καὶ τῶν πολλῶν ἐκφράζεται σὲ προτάσεις, ἐμφανίζεται ὑπὸ ἀκατάλληλη μορφή, πῶς αὐτὴ ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ συλλαμβάνεται καὶ νὰ ἐκφράζεται μόνον ὡς ἓνα γίνεσθαι, μιὰ διαδικασία, ἀπόθηση καὶ ἔλξη, ὄχι ὡς τὸ εἶναι, ὡς στάσιμη ἐνότητα, ὅπως τίθεται σὲ μιὰ πρόταση. Ἀναφέραμε καὶ θυμίσαμε παραπάνω τὴν διαλεκτικὴ τοῦ Πλάτωνα στὸν *Παρμενίδη* σχετικὰ μὲ τὴν ἀπαγωγή τοῦ πολλὰ ἀπὸ τὸ ἓν, ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν πρόταση «ἓν ὄν».* Ἀναφέραμε τὴν ἐσωτερικὴ διαλεκτικὴ τῆς ἐννοίας· τὸ πιὸ εὐκολο εἶναι νὰ συλλάβουμε τὴν διαλεκτικὴ τῆς πρότασης *ὅτι πολλὰ εἶναι ἓνα* ὑπὸ τύπον ἐξωτερικοῦ ἀναλογισμοῦ· καὶ ἐπιτρέπεται ἐδῶ ἡ διαλεκτικὴ αὐτὴ νὰ εἶναι ἐξωτερικὴ, ἀφοῦ καὶ τὸ ἀντικείμενο, *τὰ πολλὰ*, εἶναι τὸ ἀλληλοεξωτερικόν. Ἀπὸ τὴν ἐν λόγω σύγκριση τῶν πολλῶν τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο προκύπτει ἀμέσως ὅτι τὸ ἓνα ὀρίζεται ὅπωςδήποτε μόνον ὅπως τὸ ἄλλο· τὸ καθένα εἶναι ἓνα, τὸ καθένα εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ, ἀποκλείοντας τὰ ἄλλα —μὲ ἀποτέλεσμα αὐτὰ νὰ εἶναι ὅπωςδήποτε μόνον τὸ ἴδιο καὶ ὅπωςδήποτε μόνον ἓνας προσδιορισμὸς νὰ εἶναι παρών. Αὐτὸ εἶναι *γεγονός*, καὶ τὸ μόνον πού ἔχουμε νὰ κάμουμε, εἶναι νὰ συλλάβουμε αὐτὸ τὸ ἀπλό *γεγονός*. Τὸ πείσμα τῆς διάνοιας ἀνθίσταται σὲ αὐτὴ τὴν ἀντίληψη μόνον *γιατὶ* μπροστὰ της —καὶ μάλιστα δικαίως— αἰωρεῖται *καὶ* ἡ διαφορὰ· ὅπως ὅμως τὸ *γεγονός* ἐκεῖνο εἶναι ἀσφαλῶς ὑπαρκτὸ παρὰ τὴν διαφορὰ, ἔτσι καὶ ἡ διαφορὰ δὲν ἀποσιωπᾶται ἐξ αἰτίας του. Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ παρηγορήσει τρόπον τινὰ τὴν διάνοια γιὰ τὴν ἄδολη ἀντίληψη τοῦ *γεγονότος* τῆς διαφορᾶς¹⁰ λέγοντάς της ὅτι ἡ διαφορὰ θὰ εἰσέλθει πάλι κὶ αὐτὴ.

10. Das Faktum des Unterschiedes. Διόρθωση Hogeman-Jaeschke: der Einheit, «τῆς ἐνότητας». Ὁ Bernard Bourgeois (*Science de la logique*. τ. Α', Vrin, Παρίσι 2015, σ. 252, σημ. 2) θεωρεῖ ὅτι ὁ Ἑγελος ἐπαναλαμβάνει τὴν ὡς ἄνω ἔκφραση *das Faktum ungeachtet des Unterschiedes* («τὸ *γεγονός* παρὰ τὴν διαφορὰ») παραλείποντας ἐκ παραδρομῆς τὴν λέξη *ungeachtet*. Διατηρῶ τὴν διατύπωση τοῦ πρωτοτύπου διότι ὑποθέτω πῶς ἐννοεῖ ὅτι ἡ διαφορὰ πού καταγράφει ἡ διάνοια ἔχει ἐπίσης τὸ καθεστὼς «*γεγονότος*»: Ἡ διάνοια «*παρηγορεῖται*» γιὰ τὸ ὅτι τὸ *γεγονός* τῆς διαφορᾶς τῶν πολλῶν δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὅταν στεκόμαστε στὸ *γεγονός* τῆς ταυτότητάς τους ὅταν κάποιος ἔλθει νὰ τῆς πεί πῶς τὸ *γεγονός* τῆς διαφορᾶς θὰ πάψει στὴν συνέχεια νὰ ἀποσιωπᾶται πρὸς χάριν τοῦ *γεγονότος* τῆς ταυτότητάς.

β. Τὸ ἓνα ἐν τῆς ἔλξης

Ἡ ἀπόθηση εἶναι ἡ αὐτοδιάσπαση τοῦ ἐνὸς ἀρχικὰ σὲ πολλά, τῶν ὁποίων ἡ ἀρνητικὴ ἀναφορὰ εἶναι ἀνίσχυρη, γιὰ αὐτὰ [194] ἀλληλοπροϋποτιθέμενα ὡς ὄντα (Seiende)· ἡ ἀρνητικὴ ἀναφορὰ εἶναι μόνο τὸ δέον τῆς ἰδεατότητας· ἡ τελευταία πραγματώνεται ὁμως μὲ τὴν ἔλξη. Ἡ ἀπόθηση μεταβαίνει στὴν ἔλξη, τὰ πολλά ἓνα μεταβαίνουν σὲ ἓνα ἐν. Οἱ δύο, ἀπόθηση καὶ ἔλξη, ἀρχικὰ διαφέρουν, ἡ μὲν ὄντας ἡ πραγματικότητα τῶν ἓνα, ἡ δὲ ἡ θεμιμένη ἰδεατότητά τους. Ἡ ἔλξη σχετίζεται μὲ τέτοιον τρόπο μὲ τὴν ἀπόθηση, ὥστε τὴν ἔχει ὡς *προϋπόθεση*. Ἡ ἀπόθηση παρέχει τὴν ὕλη γιὰ τὴν ἔλξη. Ἄν δὲν ὑπῆρχαν τὰ ἓνα, δὲν θὰ ὑπῆρχε τίποτε νὰ ὑπαχθεῖ σὲ ἔλξη· ἡ παράσταση περὶ διακοῦς ἔλξης, περὶ τῆς ἀνάλωσης τῶν ἓνα, προϋποθέτει μιὰν ἐξ ἴσου διαρκὴ παραγωγή τῶν ἓνα· ἡ αἰσθητὴ παράσταση τῆς χωρικῆς ἔλξης προσδίδει διάρκεια στὸ ρεῦμα τῶν ἐλκόμενων ἓνα· στὴν θέση τῶν ἀτόμων πού ἐξαφανίζονται μὲς στὸ ἔλκον σημεῖο ἀναδύεται ἐκ τοῦ κενοῦ ἓνα ἄλλο πλῆθος καί, ἂν θέλετε, ἐπ' ἀπειρον. Ἄν φανταστοῦμε τὴν ἔλξη τετελεσμένη, τουτέστιν τὰ πολλά συγκεντρωμένα στὸ σημεῖο κάποιου ἐνός, τότε θὰ ἦταν πλέον παρὸν μόνον ἓνα ἀδρανὲς ἐν καὶ καμμία ἔλξη. Ἡ ὄντικα ὑπάρχουσα στὴν ἔλξη ἰδεατότητα ἔχει ἐπιπλέον καὶ τὸν προσδιορισμὸ τῆς ἄρνησῆς τῆς ἐπάνω τῆς, ἔχει ἐπάνω τῆς τὰ πολλά ἓνα, καθὼς ἡ ἰδεατότητα εἶναι ἡ σχέση μὲ αὐτὰ, καὶ ἡ ἔλξη εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τὴν ἀπόθηση.

Τὸ ἔλκειν ἀποδίδεται ἀρχικὰ στὸ καθένα ἀπὸ τὰ πολλά ἓνα, καθὸ *ἄμεσα* παρόντα, μὲ ὅμοιον τρόπο· κανένα δὲν προέχει ἐναντι τῶν ἄλλων· παρούσα θὰ ἦταν λοιπὸν μιὰ ἰσορροπία στὸ ἔλκειν, ἀκριβέστερα μιὰ ἰσορροπία μεταξὺ τῆς ἴδιας τῆς ἔλξης καὶ τῆς ἀπόθησης καὶ μιὰ ἀδρανῆς ἡσυχία χωρὶς ὄντικα ὑπάρχουσα ἰδεατότητα. Ἐδῶ δὲν μπορεῖ καν νὰ λέει κανεὶς ὅτι ἓνα τέτοιο ἓνα προέχει ἐναντι τῶν ἄλλων, κάτι πού θὰ προϋπέθετε μιὰν ὀρισμένη διαφορὰ μεταξὺ τους, ἡ ἔλξη ὄντας πολλῶ μᾶλλον ἢ θέση τῆς παρούσας μὴ διακριτότητας τῶν ἓνα. *Θέση* ἐνός ἓνα διακριτοῦ ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶναι πρῶτα ἡ ἴδια ἡ ἔλξη· αὐτὰ εἶναι μόνο τὰ ἄμεσα ἓνα πού ὑποτίθεται ὅτι διατηροῦνται διὰ τῆς ἀπόθησης· μέσῳ τῆς θεμιμένης τους ἄρνησης ἀναδεικνύεται ὁμως τὸ ἓνα τῆς ἔλξης, τὸ ὁποῖο ὀρίζεται ὡς ἐκ τούτου ὡς τὸ μεσολαβημένο, [195] τὸ *θεμιμένο ὡς ἓνα ἓνα*. Τὰ πρῶτα ἓνα, ὄντας ἄμεσα, δὲν ἐπιστρέφουν, μέσα στὴν ἰδεατότητά τους, στὸν ἑαυτὸ τους, ἀλλὰ ἔχουν τὴν ἰδεατότητά τους σὲ κάτι ἄλλο.

Τὸ ἓνα ἐν εἶναι ὁμως ἡ πραγματωμένη, θεμιμένη στὸ ἓνα ἰδεατότητα· ἔλκει μὲ τὴν μεσολάβηση τῆς ἀπόθησης· περιέχει αὐτὴ τὴν μεσολάβηση μέσα του ὡς *ὀρισμὸ του*. Ἔτσι δὲν καταπίνει τὰ ἐλκόμενα ἓνα μέσα του ὡς σὲ ἓνα σημεῖο, πού σημαίνει ὅτι δὲν τὰ αἶρει ἀφηρημένα. Ἐφ' ὅσον περιέχει τὴν ἀπόθηση στὸν ὀρισμὸ του, αὐτὴ¹¹ διατηρεῖ συνάμα τὰ ἓνα ὡς πολλά μέσα σὲ αὐτό· τὸ ἓνα ἐν φέρνει, οὕτως εἰπεῖν, κάτι μπροστά του μέσῳ τοῦ ἔλκειν του, ἀποκτᾷ ἓνα πλάτος ἢ μιὰ πλήρωση. Ὑπάρχει ἔτσι μέσα του ἐνότητα ἔλξης καὶ ἀπόθησης ἐν γένει.

γ. Ἡ σχέση ἀπόθησης καὶ ἔλξης

Ἡ διαφορὰ τοῦ ἓνα καὶ τοῦ πολλά ὀρίσθηκε ὡς διαφορὰ τῆς μεταξὺ τους *σχέσης*, πού ἢ ἴδια ἀναλύεται σὲ δύο σχέσεις, τὴν ἀπόθηση καὶ τὴν ἔλξη, κάθε μιὰ τῶν ὁποίων ὑφίσταται ἀρχικὰ αὐτοτελῶς ἐκτὸς τῆς ἄλλης, ἔτσι πού τελοῦν ἐν τούτοις κατ' οὐσίαν σὲ συνάρτηση. Ἡ ἀκόμη ἀόριστη ἐνότητα τῶν ἰδίων μένει νὰ προκύψει ἀκριβέστερα.

11. Ἡ: «ὁ ὀρισμὸς του».

M